

Váratlan boldogság

Írta HAJÓVSZKY LÁSZLO

Decemberi eső hullott a sötétszürke égből. Azonnal megüvegesedett, és olyan lett tőle a világ, mint egy fantasztikus méretű, csupa tükör vitrin.

Karács Emil cipézmester, ezen a mesébe illő reggelen nem nyitotta ki a konyhában berendezett műhelyét. Egész éjjel prüszkölt, harakolt, alig aludt valamit, reggelre belázasodott, és ágyban maradt. Annyi ereje sem volt, hogy egy cédulát írjon az ablakba: — Betegség miatt zárva — Verejtékezett a nagy pukkadttal dunna alatt, mintha csak egy kád forró vízben fektüdt volna. Majd, mint a magányosan élő emberek, akik beszélgetni szoktak önmagukkal, azt akarta mondani — na, ez rosszkor jött, hisz itt a sok munka a nyakamon az ünnepekre, — de nem jött rendes hang a torkából, csak sipákolott. Felült az ágyban és csukott szemmel fészkelődve, sokáig a gégéjét köszörülte. Aztán, hogy ellenőrizze a rekedtség minőségét, teljes hangerővel próbálkoczott. Ezúttal csak egy szót mondott — Ides! — Az anyját hívta így, aki tavaly halt meg, régmódisan, itthon, mint akik tisztos kort élnek meg, és alig betegeskednek.

— Ides! — mondta még egyszer. De a hangszín csak annyit változott, hogy az erőlködéstől a sipákolásból hápogás lett. Nagynehezen feltápáskodott. Elcsigázva a tükör elé vánszorgott, hogy megnézze magát. A dunna alól egy nagy fekete macska ugrott utána. Felpúposkodott, ásított, aztán dorombolva körülkérte a gazdája pendelyes lábát, hozzá-hozzá dörzsölözve, mintha mindjárt tejbe áztathatná a bajuszát. A vadnyúl színű kutya — nyilván ezért hallgatott a Nyuszi névre —, meg sem moccan. Összegömbölyödve szunyókált a néhai öregasszony tán örökre bevetett ágya tetején. A rózsásfehér papagáj csendben a csőrét fente nyitott kalitkájában. Reggelizett volna már.

Noha láza alaposan felszökött, sápadt volt. Nagy ördöglepke mintás szembogara mintha egy kávéskanálka aludttejéből fénylett volna elő. Pillái fonnyadtak voltak, akár az elöregedett méhek szárnya. Az izzadságtól fürtökbe csomósodott ősz haja, s így a szomorúfűz leomló leveleire emlékeztetett. Agya égett, füle zúgott. Halántékán lüktettek az erek. Szája kiszikkadt, keserű volt. Olyan közel hajolt a tükrőhöz, hogy a lehelete is meglátszott rajta. Lehúzta az alsó szemhéjait, kiöltötte a nyelvét, úgy vizsgálta magát.

— Akár egy falra festett, nyavalyás, taknyos ördög, úgy nézel ki — hápogta a tükörbe. — Még csak ez hiányzott, hogy beteg legyél. Ha elpusztulsz ki temettet el? Se testvéred, se anyád, se apád, se asszonyod, se familiád. Mi lesz veled, te szerencsétlen?

Kicsit nekidült a falnak. Forró arcát a hideg, fehérre meszelt vakolathoz nyomta, hogy lázát csillapítsa. Céltalanul az esőverte ablakhoz szédelgett. Kinézett. A ház előtt néhány futórózsátó árválkodott, egy kiszáradt akác, amelyen tavasszal kivirágoznak a rózsák. A düledezett külvárosi kéményekből szétázott gomolyagokban szállt a felhőkhoz hasonló füst. A csatorna nélküli keskeny eresztől a víz egyenesen az ablakpárkány bádoggjára hullt, pattogó kaucsuklabda ritmusával. Kókadtan nézelődött még egy darabig, majd szemében a lemondás szomorúságával, visszament a gyűrött, savanyú ágyba. A macska csalódottan nyivákkolt egyet-kettőt, aztán a dunna alá bújt, lábfelől.

Hanyatt fektüdt, örökké szurkos, repedezett ujjait összekulcsolta horpadt mellén. Anyjára gondolt. Halála óta ő is elveszítette biztonságérzetét. Az anyja távozása egész világot vitt magával. Több, mint ötven évig ő teremtette meg a családi légkört, amely oly csendes, nyugalmas és békés volt, hogy nem is gondolt soha a nősülésre.

Sosem felejtí el, az anyja utoljára jókedvűen, „szabogallért” főzött. Így nevezte régi öregesen a mákostosztát. Ez pénteken volt. Szombaton már panasz-

kodott: — Fiam, én olyan peses vagyok, nem kelek fel máma. Olyan csúnya ez a november. Halottak napja óta még nem sütött ki a nap, csak esik, állandóan esik. Biztosan megfáztam ebben a nyirkos időben. Főzzél magadnak paprikáskrumplit, annak a napja van máma. Azt te is meg tudod csinálni. Nekem forralj egy kis herbeteát.

Nem is élt attól kezdve mással, csak teával. Hiába hívott orvost, vásárnaphoz egy hétre meghalt. Azt mondta az orvos, hogy a végelgyengülésen kívül semmi más baja nincs. Ezen pedig nem lehet segíteni.

Az eső a temetés napján is esett. Sanyarú kis temetés volt. Még a szomszédok sem jöttek el. Rangosabb, pátriárkálisabb ember temetését tán még el is halasztották volna. Ő és a hivatottak voltak jelen. A pap, a kántor, nagy de-nevérszárnyú esernyő alá bújva; gumicsizmában, vízhatlan köpenyben a temetkezési vállalat emberei.

Mikor a koporsót leengedték és kaparni kezdték rá a földet, a sírásók főembere állandóan azt hajtogatta: — Csak lassan, csak lassan, tele van a gödör vízzel oszt a pofátokba fröcsög. Jól megdolgozunk a mamával. — Nem kellett volna ezt mondani, úgymint rájuk szánt egy százast. Ennél többet meg súlyosabb szavak hallatára sem tudott volna adni. Van úgy, hogy száz forintnál két nap alatt sem keres többet. Különösen a nyári holt szezonban, amikor még a tehetősebbek is könnyű, szellős műanyag szandálban járnak, amelyet végül a szemétre dobnak. Nem aranybánya már ebben a szakmában maszeknak lenni. Ő is csak azért nem adta fel, mert világeletemben gyöngé, beteges ember volt, s félt, hogy nem lesz képes a nagyüzemi teljesítményekkel megbirkózni. Csak noszogatni fogják, pizsmogó, fránya embernek vélik. S erre még csak azt sem mondhatná, hogy igazságtalanság, hiszen a kétszeresét csinálják mellette. Így megmaradt kis toldozó-foltozó csiriznek. Új cipőt még maguknak sem csinált. Igénytelen volt. Álmai sosem léptek túl a mindennapi kenyéren. Igaz, ehhez szinte az utolsó pillanatig az anyja is hozzájárult. Cserepes virágokat töveztetett és eladta azokat a piacon. Míg élt, csupa virág volt még a „műhely” is. A szobában télen is nyár volt. Roskadásig állt a virág a bútorok tetején. A csöppnyi ablakokra függöny sem kellett, a meglett anyavirágok függönyözték be. Nem volt ezekből sem nagy haszon. Annyi azonban igen, hogy az anyja ellátta magát ruházzal, még neki is veszegetett egy-egy fuszeklit, inget, kötőt a munkához.

Szomorúan tekintett az ablakokra, ahol az utolsó öreg virágok éltek. A többit vagy elcsalták tőle a kuncsaftok, vagy elpusztultak. Pedig anyja emlékére öntözgette őket szorgalmasan, mégis elbánatosodtak, hervadásnak indultak, elmentek szeretett gondviselőjük után. A jézusszíve éppen most virágozik, lángba borult a sok kis pirosan viritó szívecske. Nem is tudja, hány éves lehet. Úgy érzi, mindig volt, még gyerekkorából emlékszik rá. Lehet, ez már csak az unokája annak, de mégis ugyanez, az ilyen virágok önmagukból folytatódnak, mint a fák a magjaikból.

Félve gondolt arra, mi lesz, ha ezek is elhalnak, hisz szelíd jelenlétük egy darabka itt maradt életet jelentenek az anyjából. Ó, ó, pedig tirátok is a halál vár — gondolta elérzékenyedetten. — Én nem tudlak folytatni tovább benneteket. Még magamat sem tudtam folytatni. Itt maradtam egyszál magam. Velem ti is meghaltok. Szegény jó anyám volt a párotok, általa mindig újra születettek. Most aztán nincs tovább, hacsak föl nem vesz benneteket Krisztus a mennyei kertbe, hogy ott virágozzatok mindörökké.

Homályos képek lebegtek lázas szeme előtt. Vajon szűkös kis keresete mellett mikorra gyűlik össze annyi pénze, hogy síremléket csináltasson az anyjának. A sírt úgysem gondolja senki, ha ő is jobblétre szenderül. A síremlék híján csak besüpped, elburjánzik rajta a gaz, hamarosan jeltelenné válik. Arra gondolt, még kinek kellene tudtul adni, hogy ő is az anyja sírjában szeretné az örök álmát aludni.

Gondolatait halk kopogtatás szakította meg. Az ajtó záratlan volt. Mióta anyja meghalt, alig-alig fordította rá a kulcsot. Ugyan mit vihetnek el tőle? Ha meg az életét akarják, azt vihetik, magányosságában az még annyit sem ér, mint a szurkos fonal, amellyel a lábbeliket öltögeti. Egyébként csendes, nyugodt volt ez a külvárosi negyed, mintha az emberiség túl lett volna már minden kísértésen. Mióta az eszét tudja — a háború kivételével — nem történt erre semmi olyan, ami félelmet keltene.

A másodszi, kissé erősebb kopogtatásnál kiszólt: — Tessék! — Az erőltetett hangot nem hallhatta meg a jövevény és újra próbálkozott, majd benyitott.

— Nincs itthon senki? — szólalt meg kérdően, bizonytalanul egy nő a konyhában.

— Tessék beljebb jönni — erőltette még jobban a hangját.

Idősödő asszony lépett az álmosan derengő szobába. Telt formája volt, barátságos rózsás arca, őszülő haja. Szolidan volt öltözve, mint aki nem nagy jövedelemmel rendelkezik.

— Jaj, hát maga még fekszik? — kérdezte köszönés helyett meglepetten. — Ne haragudjon már, hogy zavarom, de a cipőmért jöttem. Azt mondta, hogy mára kész lesz.

— Igen, igen. Kész van. Ott van a pulton a konyhában, tessék csak nyugodtan levenni.

— Tán csak nem beteg? — kérdezte aggódva az asszony.

— Megfáztam ebben a vacak időben. Heverek egy kicsit, tetszik tudni.

— Hát a felesége? — nézett körül a rendetlen szobában.

— Nincs nekem feleségem kezitcsókolom — mondta a cipész bocsánatkérő, szomorú mosollyal.

— Dehát csak valaki hozzátartozója van, aki gondját viseli!

— Nincs nekem már a kutyámon, a macskámon és a madaromon kívül senkim, amióta az anyám meghalt.

— No hiszen, akkor én még magánál is egyedülbb vagyok. Özvegyen élek. A fiam meg messze-messze van, ha egyáltalán még él. Évek óta nem ír. Nem tudom, mi történhetett vele. Érdeklődtem utána, de a címéről azóta sem érkezett válasz. Nekem se madaram, se kutyám, se macskám. Olyan kicsi az özvegyi nyugdíjam, hogy nem futja rájuk. Az uram a vasútnál volt, pályamunkás. Onnan kis pénzzel bocsássák el az embereket. Neki nem is volt meg az ideje, leszálalékolták idő előtt, beteges volt. Én most annak a felét kapom. Míg élt az uram, csak otthon engedett dolgozni. Most meg már hova menjek, idős fejjel, nagyobb nyugdíj után. Élek, ahogy tudok. Tudja, amíg bírom magam, tarhonyát, siflit csinálok házilag. Átveszi tőlem a szövetkezet. Az pótolja valamelyest a nyugdíjat. Aztán meg ha végképp előregszem, majd bevesznek a szegényházba a kis nyugdíjamért.

— Nem fázik ebben a kihűlt szobában? Szívesen begyűjtök, ha akarja. Főzők egy teát, hisz alig hallani a hangját.

— Hát ha lenne olyan jó, szívesen venném. Úgy nézett az asszonyra, mint az újszülött. Idegen nő sosem került még ilyen közvetlen közelségbe.

Percek alatt barátságosan ropogott a tűz, és a levegőt hársfatea illata frissítette fel. A papagáj vidáman elkiáltotta magát — Pityuka! Pityuka!

Az asszony megértette — Jól van Pista — mondta elmosolyodva. — Biztosan éhes vagy már. Beteg a gazdi, most majd én szolgállok ki. Még tán maga sem evett máma, ugye? Mit enne?

— Ó, én semmit. Tessék elhinni egy szikorka étvágyam sincs — szabadkozott a suszter.

— Akkor is enni kell valamit — hangzott a kedvesen szigorú válasz. — Így csak legyengül, még nagyobb baja is eshet. Aztán tudom én azt, hogy egy magányos ember csak ritkán eszik jó házi főztőt. Szívesen összecsapok valamit, csak mondja gyorsan, mit.

— Hát ha már ilyen jószándékúnak tetszik lenni, egy kis szabógallért. Azóta sem ettem, mióta anyám meghalt.

— Szabógallér? Hát az meg micsoda?

— Mákos tészta.

— Ja, így már értem. Úgy mondta régiesen, mint apám a krumplifőzeléknek, hogy majomfogó. Na főzök magának szabógallért, de előbb egy kis rendet teszek. — Munkához látott, meglocsolta a virágokat, enni adott a madárnak, kiszellőztetett, kisöprögetett, a helyére rakott mindent. Szólt a betegnek, keljen fel, mert fel akarja rázni az ágyneműt.

Ő azonban nem akart előbújni.

— Jaj, hát én csak úgy pendelyben vagyok, kezitcsókolom, és nem illik, az így mutatkozni egy asszony előtt. Restellem én azt.

— Sose restellje. Maga most beteg, fel kell frissíteni az ágyat! Keljen csak fel nyugodtan! Nézze, már piroslik a kályha, ott nem fázik majd. És kész a tea is.

Karács Emil szégyenkezve engedelmeskedett. Nadrágot húzott, és a kályha mellé ült, boldogan szürcsölve a mézszínű italt, amelynek váratlan melegsége egyenest a szívébe szívódott.

— Nini, itt meg egy mucárka! — mondta az asszony a nyitott ágyra pillantva. — Jé, milyen kövér és selymes a szőre. Olyan, mint egy krampuszfióka. Aztán, hogy hívnak mucárka? — kérdezte, játékosan megpödörve az állat kacskiás bajuszát. A macska szeme álomittasan fénylett.

— Jupiter — felelte Karács Emil.

— Hú-ha, akkor ez legény, nem sok baj van vele — mondta az asszony, miközben megsimogatta a lustálkodó jószág bársonyos bundáját.

A macska szelíden túrte, fel-feldorombolt és a dunnát dagasztotta mackós talpaival.

— Mondd meg nekem őszintén cicárka — folytatta az asszony tréfásan — az ágy alja aztán rendben van-e? Mert illetlenség lenne ám egy ilyen derék legénynek odacsinálni. — Mutatoujját a macska nedves orrához nyomta, mint gyerekeknek szokás, nehogy füllentsenek.

— Áá, nem fordul ilyen elő — nyekeregte lelkendezve a gazda a feloldódó hangulatban. — Olyan tiszta, mint a patyolat.

— És a Pityukával milyen viszonyban vagytok? Nem szabad ám bántani a kismadarat.

— Azt sem bántja! Ez olyan paradicsomi macska, tetszik tudni. A Nyuszival is jóban van, a kutyával. És szereti az édességet. Az egerek valósággal lerághatják a fülét, annyira jámbor. Hee-he-herélt ci-ci cica — dadogta az utolsó szavakat szemérmesen.

Az asszony mosolygott. Gyöngén a suszter ölébe tette a macskát, mint egy csomagot.

A kutyát is levette az ágy tetejéről. Ahhoz is volt egy-két jó szava: — Na gyere csak, kisöreg. Itt jó a kutyusnak a kályha mellett. Nézd csak, hogy ömlik az égből a marcipán. Ilyenkor kár a jó kutya szűrét kitenni. Így ni... — és a gazdája lába elé fektette. Avatott mozdulatokkal a törekké feküdt szalma igazításához kezdett.

— Holnaphoz egy hétre karácsony lesz, szent karácsony este. Már árulják a fenyőket a piacon. A kirakatokba meg már el is jött a Jézuska. Csak úgy

tündöklik mind. Egész nap fényeskednek azok a szép üvegyertyák az ágakon. Valamikor, így esténként, már a betlehemesek is jártak. De szép is volt az Istenem! — mondta álmodozva. — Milyen jó annak, aki ilyenkor nincs egyedül! Mindig fájdalmas a magány, de ezen az estén még fájdalmasabb.

— Tudom én azt, nagyon tudom — mondta Karács Emil egészen elvékonyodott hangon. — Hát tessék eljönni azon az estén! Úgy könnyebb lesz mind a kettőnknek.

— Szokott fenyőt díszíteni?

— Igen, amíg anyám élt, minden évben. De most majd...

— Hozok én egyet, egy kicsikét és feldíszítjük. Így tényleg szebb lesz majd az ünnep. Tavaly csak sírdogáltam magamban otthon. Most meg majd dalolunk. Akkorra biztosan rendbe is jön — mondta biztatóan, s közben a párnákat veregette vörös, kidolgozott kezével. Közben réges-régi pásztorcalt dúdolt.

Karács Emil meghatódva hallgatta a rózsás arcú, derűs asszonyt.

— Virágot tetszik-e tudni töveztetni?

— Hát már hogyne tudnék, az a legkedvesebb. Nekem is van otthon vagy húsz cseréppel.

— Akkor majd a jézusszívét meg tetszik nekem újítani — mutatott az ablak felé. — Anyámnak a legkedvesebb virága volt.

— Akár máma is, ha akarja — s az ablakhoz ment megnézni a virágot. — Gyönyörű — mondta áhítattal. — Ennél szebbet el sem lehet képzelni. Ennek nem szabad meghalnia soha. A jézusszíve nem halhat meg, annak örökké kell élnie.

Karács Emil szeme gyanúsán fénylett. Nézte a sürgő-forgó asszonyt, s megtelt a szíve az ünnep melegével.

PARANCS JÁNOS VERSEI

Mint a törődött...

*Mint a törődött, öreg bútorok,
apáink kerti szerszámai, katonaládái,
s a kallódó egyéb rekvizitumok,
mint a lisztesládából eszkábált pad,
az ebédlőasztalból virágtartóvá
átalakított, alacsony pódium,
mint a rongyszőnyeg,
a falidiszként szolgáló
sulykolósa, cserépedény,
mint a használatból kikopott
mozsár, zsebóra, néprádió,
a fiókok mélyén porosodó levelek,
az értelmüket veszített vallomások, üzenetek,
mint a szemétre hányt napilapok,
rossz gázöngyújtók, töltőtollak,
hervadt virágcsokrok,
kiürült műanyag zacskók, flakonok,
mint a fölösleges ócskaságok,
mint a földben szuvasodó,
lassan porladó csontok.*

Történet

*Amikor a túlsó partra
végre átevíckélt
véres vatták,
véres tamponok között,
moralista intelmek
zuhogó zápora paskolta,
dörgedelmes prédikációk
csattogó ostora
terelgette és hajszolta
a rőfögő kétlábúakat,
a kőszobrokat,
a lángoló tekercseket,
a kőbepólyált legendákat,
vissza,
vissza a bűzös karámba,
vissza a csönd birodalmába,
ahol a szabad akarat
püffedt vízihullaként hever,
oszladozik a nyálkás fövényen,
az ólomszürke ég alatt.*